

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՄԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Արվեստի և սպորտի
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Ա. Ա. Բարսեղյան/Ա. Ա. Հ./

Արձանագրություն № 15

«13» մայիս 2025 թ.

ԱՍ/բ-086 ՏՈՒՐԻԶՄ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

/Դասիչ, դասընթացի անվանում/

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.6 ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011401.09.6 - «Ֆիզիկական դաստիարակություն և սպորտային մարզումներ»

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

Մանկավարժության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝

Արվեստի և սպորտի ամբիոն

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝

Առկա/հեռակա

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ

հեռակա-4-րդ կուրս 2-րդ կիսամյակ

5-րդ կուրս 1-ին կիսամյակ

Դասխոս(ներ)՝

Զավեն Էվոյան

/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ՝ zavenevoyan@mail.ru

Վանաձոր- 2025թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	4
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	4
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	6
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	7
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	7
8.	Դասավանդման մեթոդներ.....	9
9.	Ուսումնառության մեթոդները	9
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը	10
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ.....	11
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ.....	12
	12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ	13
	12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ.....	14
	12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	16
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում.....	17
14.	Գնահատում.....	18
	14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.....	18
	14.2. Հարցաշար.....	19
	14.3. Գնահատման չափանիշներ.....	19
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ.....	20

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

<<Տուրիզմ>> առարկան նախատեսված է ֆիզիկական դաստիարակություն և սպորտային մարզումների՝ մասնագիտության 4-րդ կուրսի ուսանողների համար: Ուսանողները ծանոթանում են տուրիզմի միջոցներին, մեթոդներին, նրանց ազդեցությունների և կիրառման կարգին, տուրիստական վարժությունների մասին: Գաղափար են կազմում տուրազմի ձևերին և տեսակներին, ծագման և զարգացման պատմական էտապներին, տեղանքում կողմնորոշման վերաբերյալ: Ուսումնասիրում են տեղագրության այբուբենին:

011401.09.06.-ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՍՊՈՐՏԱՅԻՆ ՄԱՐԶՈՒՄՆԵՐ մասնագիտության բակալավրի դասավանդման գործընթացում <<ՏՈՒՐԻԴԻԶՄ>> առարկայի դասընթացը խիստ կարևոր և մասնագիտական է: Այն հնարավորություն է ընձեռում ուսանողներին զինելու հատուկ գիտելիքներով, որոնց տիրապետումը ապագա ուսուցիչներին հնարավորություն կընձեռնի ինքնուրույնաբար կառուցելու և կազմակերպելու ֆիզիկական դաստիարակության ուսումնական և արտադասարանական պարապմունքները:

Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

1.1. Դասընթացի նպատակն է Տուրիզմ՝ առարկայի դասավանդման հիմնական նպատակն է ուսանողների ծանոթացնել տուրիզմի հիմնական խնդիրներին, տուրիստական վարժություններին: Ուսանողներին զինել գիտելիքներով՝ նպաստելու համար ազգբնակչության համակողմանի, ներդաշնակ զարգացմանը, դաստիարակելու ֆիզիկապես և բարոյապես առողջ քաղաքացիներ, պատրաստ հայրենիքի բարգավաճմանն ու պաշտպանությանը:

1.2. Դասընթացի խնդիրներն են Նպաստել ազգաբնակչության տաբեր տարիքի և սեռի մարդկանց օրգանիզմի ձևի և ֆունկցիաների համակողմանի զարգացմանը, ուսուցանել կյանքին անհրաժեշտ շարժողական և կիրառական ընդունակություններ, նպաստել օրգանիզմի վերականգնողական գործընթացները, սովորույթ ձևավորել տուրիզմով մշտապես զբաղվելու ցանկություններով, հաղորդել գիտելիքներ

---

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

տուրիստական վարժությունների ներգործության օրինաչափությունների վերաբերյալ, մարդկանց մոտ ձևավորել բարոյականային, գեղագիտական հասկություններ: Սովորողներին ծանոթացնել հայրենի բնությանը, պատմամշակութային արժեքներին, իսկ դասընթացների ժամանակ ստացած գիտելիքները տեսականորեն զարգացնելու և գործնականում կիրառելու ունակություններով:

2. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/

Տվյալ դասընթացն ուսումնասիրելուն զուգընթաց ուսանողը պետք է ուսումնասիրի և տիրապետի հետևյալ դասընթացները՝ ֆիզիկական դաստիարակության տեսություն և մեթոդիկա, Առաջին բուժօգնության կազմակերպումը, մանկավարժություն, հոգեբանություն:

3. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)² և /կամ կոմպետենցիաները.

«Տուրիզմ» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

ուսանողը պետք է իմանա.

- ✓ պատկերացում կկազմի տուրիզմին և նրա միջոցների վերաբերյալ,
- ✓ տեսա-գործնական պարապմունքներում տուրիստական վարժությունների ազդեցության ոլորտի մասին,
- ✓ տիրապետի տուրիստական շարժումների ծագումնաբանությանը և հետագա զարգացմանը,
- ✓ կտիրապետեն տուրիզմի տարբեր համակարգերին,
- ✓ կտիրապետեն տուրիստական վարժությունների գրառման և կիրառման կարգին,
- ✓ կկարողանա ձեռք բերված կարողությունները կիրառել ուսումնական, աշխատանքային գործընթացներում,
- ✓ ուսանողները կնախապատրաստվեն ապագա մանկավարժական աշխատանքային հմտություններին:

ուսանողը պետք է կարողանա.

- ✓ տուրիստական վարժությունների գրառման և կիրառման կարողություն,
- ✓ Ուսումնական խնդրի պահանջի ընկալում,
- ✓ Ուսումնական խնդրի լուծման մեթոդի պատկերացում,
- ✓ Ուսումնական խնդրի լուծման ճիշտ ընտրություն
Ուսումնական խնդրի կատարման և եզրահանգման ունակություն:

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

ուսանողը պետք է տիրապետի.

- մասնագիտական գիտելիքները խորացնելու և փոխանցելու,
- նոր գաղափարներ առաջ քաշելու,
- որակի մասին հոգացություն,
- թիմում աշխատելու,
- գնահատման որոշումների կիրառելու և նախաիծ պլանավորելու իրականացնելու

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

- վերլուծման և համադրման ունակություն (ԳԿ 1)
- կազմակերպման և պլանավորման ունակություն (ԳԿ 2)
- հենքային և ընդհանուր գիտելիքներ (ԳԿ 3)
- որոշումներ կայացնելու կարողություն
- տեղեկությունը կառավարելու ունակություն (ԳԿ 8)

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

- գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն (ՀԳԿ 1)
- հետազոտություններ կատարելու ունակություններ (ՀԳԿ 2)
- սովորելու ունակություն (ՀԳԿ 3)
- նոր իրավիճակներին հարմարվելու կարողություն (ՀԳԿ 9)
- որակի կարևորության գիտակցում (ՀԳԿ 11)

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

- ✓ Բնական, ճշգրիտ և հիմնարար գիտությունների և այլ առարկաների, առարկայական գիտելիքներին տիրապետելու կարողություն (ԱԿ -1),
- ✓ ծանոթ լինի ժամանակակից տուրիզմի հիմնախնդիրներին և հայեցակարգերին, (ԱԿ -2),
- ✓ տիրապետի տուրիզմի հիմնական բաժիններին(ԱԿ -3),,
- ✓ տեղեկացված լինի տուրիզմում գործող ժամանակակից տեխնոլոգիաներին, բնագավառի նորություններին, գիտական նվաճումներին(ԱԿ -4),,
- ✓ իմանա տուրիստական վարժությունների կիրառման մեխանիզմին և ձևակերպման տեխնոլոգիաներին(ԱԿ -5),
- ✓ իմանա տարիքային և շարժողական առանձնահատկություններին(ԱԿ -6),
- ✓ տիրապետի հիմնական շարժողական ընդունակությունների մշակման տեխնոլոգիաներին(ԱԿ -7),

- ✓ ծանոթ լինի ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի ժամանակակից հայեցակարգերին(ԱԿ -8),
- ✓ տիրապետի ինֆորմացիայի հավաքման, պահպանման և մշակման համակարգչային մեթոդներին(ԱԿ -9),
- ✓ վերլուծման և գնահատման կարողություններ(ԱԿ -10),
- ✓ մանկավարժական իրավիճակներն ու գործընթացները ըմբռնելու և օբյեկտիվ գնահատելու կարողություն(ԱԿ -11),
- ✓ ծագած տարաձայնությունները լուծելու կարողություն(ԱԿ -12),
- այլ անձանց հետ համագործակցելու, կոլեկտիվում նրանց հետ հաղորդակցվելու, տարբեր զարգացման և մտավոր մակարդակի տեր մարդկանց հետ համագործակցելու կարողություն(ԱԿ -13):
- մասնագիտական հարցերի շրջանակներում ընդունելի որոշումների հասնելու նպատակով բանակցություններ վարելու կարողություն (ԱԿ -14):

4. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Տուրիզմ» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական գործունեության ընթացքում նաև մագիստրատուրայում կրթությունը շարունակելու, ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

5. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	6 կրեդիտ/180 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	
	4-րդ կուրս 2-րդ կիսամյակ	5-րդ կուրս 2-րդ կիսամյակ
Դասախոսություն	6	6
Գործնական աշխատանք	10	12
Սեմինար պարապմունք		

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	74	74
Ընդամենը	90	90
Ընդամենը	180	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ընթացիկ քննություն)	Ստուգարք, ընթացիկ քննություն	

6. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴ .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային զրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

7. Դասավանդման մեթոդներն են⁵ գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք խմբային աշխատանք:

8. Ուսումնառության մեթոդներն են⁶ թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, հրահանգների կազմում:

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
⁵ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

9. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁷.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապլունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
4-րդ կուրս 2-րդ կիսամյակ						
1	Կողմնորոշում տեղանքում և տուրիզմ առարկան:	2		4		24
2	Տուրիզմը Հայաստանում:	2		4		24
3	Տուրիստական արշավներ:	2		2		26
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		6		10		74
5-րդ կուրս 1-ին կիսամյակ						
1	Տուրիզմը դպրոցում:	2		2		18
2	Տեղագրության այբուբեն:	2		2		18
3	Տուրիստի սնունդը և հանդերձանքը:	2		2		18
4	Բնական արգելքների հաղթահարում: Անվտանգության կազմակերպում:			4		20
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		6		10		74

⁷ Նման է օրացուցային պլանին

10. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Հ. Երանոսյան, Ա. Թասինյան, Ջ. Հարությունյան <<Տուրիզմ>>	1976
2.	Հ. Մ. Երանոսյան <<Տուրիզմ>>	1972
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	https://hy.wikipedia.org/wiki/%D5%8F%D5%B8%D6%82%D6%80%D5%AB%D5%A6%D5%B4	
2.	https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC_%D0%B2_%D0%90%D1%80%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B8	

11. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

11.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁸
IV կուրս, II կիսամյակ				
1.	Կողմնորոշում տեղանքում և տուրիզմ առարկան:	Կողմնորոշում տեղանքում և տուրիզմ առարկայի ծագումը: Տուրիզմի զարգացման փուլերը և ընթացքը:	2	Դասախոսական նյութեր, 1, 2,
2.	Տուրիզմը Հայաստանում:	Տուրիզմի դերը Հայաստանում: Տուրիզմի նշանակությունը և զարգացումը Հայաստանում:	2	Դասախոսական նյութեր, 1, 2,
3.	Տուրիստական արշավներ:	Տուրիստական արշավների տեսակները: Երթուղու ընտրությունն ու մշակումը: Էքսկուրսիաներ և	2	Դասախոսական նյութեր, 1, 2,

⁸ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		արշավներ, բազմօրյա արշավներ:		
V կուրս, I կիսամյակ				
1.	Տուրիզմը դպրոցում:	Տուրիզմի դերը դպրոցում: Դպրոցական տուրիստական արշավների կազմակերպումը և անցկացման պայմանները:	2	Դասախոսական նյութեր, 1, 2,
2.	Տեղագրության այբուբեն:	Լուսաբնակչությունը արշավի ժամանակ: Բնության և հուշարձանների պահպանություն: Տեղագրության կանոնների իմացություն և կիրառում առօրյա կյանքում:	2	Դասախոսական նյութեր, 1, 2,
3.	Տուրիստի սնունդը և հանդերձանքը:	Տուրիստի սնունդը և հանդերձանքը:	2	Դասախոսական նյութեր, 1, 2,

11.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Մտուցման ձևը	Գրականություն ⁹
IV կուրս, II կիսամյակ					
1.	Կողմնորոշում տեղանքում և տուրիզմ առարկան:	Կողմնորոշում տեղանքում և տուրիզմ առարկայի ծագումը: Տուրիզմի զարգացման փուլերը և ընթացքը:	4	Միավորային գնահատում: Վարժությունների կատարում:	ՊԳ-1,2,

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Տուրիզմը Հայաստանում:	Տուրիզմը Հայաստանում: Տուրիզմի դերը, նշանակությունը և զարգացումը Հայաստանում:	4	Միավորային գնահատում: Վարժությունների կատարում:	ՊԳ-1,2,
3.	Տուրիստական արշավներ:	Տուրիստական արշավների տեսակները: Տուրիստական արշավների կիրառումը Հայաստանի բնակլիմայական պայմաններում	2	Միավորային գնահատում: Վարժությունների կատարում:	ՊԳ-1,2,
V կուրս, I կիսամյակ					
1.	Տուրիզմը դպրոցում:	Տուրիզմի դերը դպրոցում: Դպրոցական տուրիստական արշավների կազմակերպումը և անցկացման պայմանները:	2	Միավորային գնահատում: Վարժությունների կատարում:	ՊԳ-1,2,
2.	Տեղագրության այբուբեն:	Տեղագրության իմացություն: Տեղագրության կանոնների իմացություն և կիրառում:	2	Միավորային գնահատում: Վարժությունների կատարում:	ՊԳ-1,2,
3.	Տուրիստի սնունդը և հանդերձանքը:	Տուրիստին անհրաժեշտ սնունդը: Տուրիստի հագուստը և անհրաժեշտ այլ պարագաները:	2	Միավորային գնահատում: Վարժությունների կատարում:	ՊԳ-1,2,
4.	Բնական արգելքների հաղթահարում: Անվտանգության կազմակերպում:	Արշավի համար նախատեսված տարածքի ուսումնասիրում:	4	Միավորային գնահատում: Վարժությունների	ՊԳ-1,2,

				կատարում:	
--	--	--	--	-----------	--

11.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹⁰	Ներկայացման ժամկետները	Մտուզման ձևը	Գրականություն ¹¹
IV կուրս, II կիսամյակ						
1.	Կողմնորոշում տեղանքում և տուրիզմ առարկան:	Կողմնորոշում տեղանքում և տուրիզմ առարկայի ծագումը: Տուրիզմի զարգացման փուլերը և ընթացքը:	<u>Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում</u>	Հուլիս Օգոստոս	Բանավոր	ՀՏՊ-1,2,
2.	Տուրիզմը Հայաստանում:	Տուրիզմի դերը Հայաստանում: Տուրիզմի նշանակությունը և զարգացումը Հայաստանում:	<u>Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն</u>	Հուլիս Օգոստոս	Բանավոր	ՀՏՊ-1,2,
3.	Տուրիստական արշավներ:	Տուրիստական արշավների տեսակները: Երթուղու ընտրությունն ու մշակումը: Էքսկուրսիաներ և արշավներ, բազմօրյա արշավներ:	<u>Զեկույց</u>	Հուլիս Օգոստոս	Բանավոր	ՀՏՊ-1,2,
V կուրս, I կիսամյակ						
1.	Տուրիզմը դպրոցում:	Տուրիզմի դերը դպրոցում: Դպրոցական տուրիստական արշավների կազմակերպումը և անցկացման պայմանները:	<u>Ռեֆերատ</u>	Փետրվար Մարտ	Գրավոր	ՀՏՊ-1,2,

¹⁰ Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹¹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր. ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Տեղագրության այբուբեն:	Լուսաբնակչությունը արշավի ժամանակ: Բնության և հուշարձանների պահպանություն: Տեղագրության կանոնների իմացություն և կիրառում առօրյա կյանքում:	<u>Հարցագրույց</u>	Փետրվար Մարտ	Բանավոր	ՀՏՊ-1,2,
3.	Տուրիստի սնունդը և հանդերձանքը:	Տուրիստին անհրաժեշտ սնունդը: Տուրիստի հագուստը և անհրաժեշտ այլ պարագաները:	<u>Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն</u>	Փետրվար Մարտ	Բանավոր	ՀՏՊ-1,2,
4.	Բնական արգելքների հաղթահարում: Անվտանգության կազմակերպում:	Արշավի համար նախատեսված տարածքի ուսումնասիրում:	<u>Զեկույց</u>	Փետրվար Մարտ	Բանավոր	ՀՏՊ-1,2,

12. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹²

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Դասախոսությունների, գործնական պարապունքների ժամանակ դիդակտիկ նյութերի, նկարների, ուսումնագիտական տեսաֆիլմերի, գծապատկերների ցուցադրում:
Մարքեր, սարքավորումներ	Ուսանողի աշխատանք համակարգչի հետ:
Գործնական	Դասընթացին պահանջվող նյութեր:
Այլ	

¹² Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

13. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹³:

13.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝ առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

13.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է՝

1 ընթացիկ ստուգմամբ՝ մինչև 40 միավոր/ բանավոր:

¹³«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.),

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 1 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 1 ընթացիկ ստուգման և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

13.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Կողմնորոշում տեղանքում և տուրիզմ առարկան:
2. Կողմնորոշում տեղանքում և տուրիզմ առարկայի ծագումը: Տուրիզմի զարգացման փուլերը և ընթացքը:
3. Տուրիզմը Հայաստանում: Տուրիզմի դերը, նշանակությունը և զարգացումը Հայաստանում:
4. Տուրիստական արշավներ:
5. Տուրիստական արշավների տեսակները: Երթուղու ընտրությունն ու մշակումը: Էքսկուրսիաներ և արշավներ, բազմօրյա արշավներ:
6. Տուրիզմը դպրոցում:
7. Տուրիզմի դերը դպրոցում: Դպրոցական տուրիստական արշավների կազմակերպումը և անցկացման պայմանները:
8. Տեղագրության այբուբեն:
9. Լուսաբնակչությունը արշավի ժամանակ:
10. Բնության և հուշարձանների պահպանություն: Տեղագրության կանոնների իմացություն և կիրառում առօրյա կյանքում:
11. Տուրիստի սնունդը և հանդերձանքը:
12. Տուրիստին անհրաժեշտ սնունդը: Տուրիստի հագուստը և անհրաժեշտ այլ պարագաները:
13. Բնական արգելքների հաղթահարում: Անվտանգության կազմակերպում:
14. Բնական պայմաններից կախված վտանգներ: Եղանակից կախված վտանգներ:
15. Առաջին բժշկական օգնություն: Տուժածի տեղափոխում

Ա) 4-րդ կուրս 2-րդ կիսամյակ ընթացիկ ստուգում

▪ **Ընդգրկված հարցեր.**

1. Կողմնորոշում տեղանքում և տուրիզմ առարկան:
2. Կողմնորոշում տեղանքում և տուրիզմ առարկայի ծագումը: Տուրիզմի զարգացման փուլերը և ընթացքը:
3. Տուրիզմը Հայաստանում: Տուրիզմի դերը, նշանակությունը և զարգացումը Հայաստանում:
4. Տուրիստական արշավներ:
5. Տուրիստական արշավների տեսակները: Երթուղու ընտրությունն ու մշակումը: Էքսկուրսիաներ և արշավներ, բազմօրյա արշավներ:
6. Տուրիզմը դպրոցում:
7. Տուրիզմի դերը դպրոցում: Դպրոցական տուրիստական արշավների կազմակերպումը և անցկացման պայմանները:
8. Տեղագրության այբուբեն:
9. Լուսաբնակչությունը արշավի ժամանակ:

Բ) 5-րդ կուրս 1-ին կիսամյակի ընթացիկ քննություն

▪ **Ընդգրկված հարցեր.**

1. Բնության և հուշարձանների պահպանություն: Տեղագրության կանոնների իմացություն և կիրառում առօրյա կյանքում:
2. Տուրիստի սնունդը և հանդերձանքը:
3. Տուրիստին անհրաժեշտ սնունդը: Տուրիստի հագուստը և անհրաժեշտ այլ պարագաները:
4. Բնական արգելքների հաղթահարում: Անվտանգության կազմակերպում:
5. Բնական պայմաններից կախված վտանգներ: Եղանակից կախված վտանգներ:
6. Առաջին բժշկական օգնություն: Տուժածի տեղափոխում

13.4. Գնահատման չափանիշները¹⁴.

- Տեսական գիտելիքները –բանավոր:
- Գործնական աշխատանքները – բանավոր:

3 կրեդիտ - 2 ստուգում (1-ին ստուգում առավելագույնը՝ 10 միավոր, 2-րդ ստուգում առավելագույնը՝ 10 միավոր)

---

¹⁴ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

- Ինքնուրույն աշխատանքը – գրավոր/բանավոր:

1 ինքնուրույն աշխատանքի համար առավելագույնը՝ 20 միավոր:

**«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.6 ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

**Կրթական ծրագիր՝ 011401.09.6 - «Ֆիզիկական դաստիարակություն
և սպորտային մարզումներ»**
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ Մանկավարժության բակալավր
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2025

Հեռակա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ԱՍ/բ-086-Տուրիզմ			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	6 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ 5-րդ տարի, 1-ին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	12/18	Դասախոսություն	6/6
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	10/12
	Ինքնուրույն	74/74		
Ընդամենը	90/90			
Ստուգման ձևը	Ստուգարք, ընթացիկ քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Ուսանողները ծանոթանում են տուրիզմի միջոցներին, մեթոդներին, նրանց ազդեցությունների և կիրառման կարգին, տուրիստական վարժությունների մասին: Գաղափար են կազմում տուրազմի ձևերին և տեսակներին, ծագման և զարգացման պատմական էտապներին, տեղանքում կողմնորոշման վերաբերյալ: Ուսումնասիրում են տեղագրության այբուբենին:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ պատկերացում կկազմի տուրիզմին և նրա միջոցների վերաբերյալ, ✓ տեսա-գործնական պարապմունքներում տուրիստական վարժությունների ազդեցության ոլորտի մասին, ✓ տիրապետի տուրիստական շարժումների ծագումնաբանությանը և հետագա զարգացմանը, ✓ կտիրապետեն տուրիզմի տարբեր համակարգերին, ✓ կտիրապետեն տուրիստական վարժությունների գրառման և կիրառման կարգին, ✓ կկարողանա ձեռք բերված կարողությունները կիրառել ուսումնական, աշխատանքային գործընթացներում, ✓ ուսանողները կնախապատրաստվեն ապագա մանկավարժական աշխատանքային հմտություններին: <p><i>Հմտություն</i></p>			

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ մասնագիտական գիտելիքները խորացնելու և փոխանցելու, ✓ նոր գաղափարներ առաջ քաշելու, ✓ որակի մասին հոգացություն, ✓ թիմում աշխատելու, ✓ նահատման որոշումների կիրառելու և նախաիծ պլանավորելու իրականացնելու ✓ <i>Կարողունակություն</i> ✓ Տնօրինական վարժությունների գրառման և կիրառման կարողություն, ✓ Ուսումնական խնդրի պահանջի ընկալում, ✓ Ուսումնական խնդրի լուծման մեթոդի պատկերացում, ✓ Ուսումնական խնդրի լուծման ճիշտ ընտրություն ✓ Ուսումնական խնդրի կատարման և եզրահանգման ունակություն:
<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p>Թեմա 1. Կողմնորոշում տեղանքում և տուրիզմ առարկան:</p> <p>Թեմա 2.Տուրիզմը Հայաստանում:</p> <p>Թեմա 3.Տուրիստական արշավներ:</p> <p>Թեմա 4.Տուրիզմը դպրոցում:</p> <p>Թեմա 5.Տեղագրության այբուբեն:</p> <p>Թեմա 6.Տուրիստի սնունդը և հանդերձանքը:</p> <p>Թեմա 7.Բնական արգելքների հաղթահարում: Անվտանգության կազմակերպում</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<p><b>ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻՆ ՀԱՄԱԵԼՈՒ ԸՆԹԱՑՔԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ`</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով` առավելագույնը 20 միավոր, ▪ գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով` առավելագույնը գումարային 20 միավոր, ▪ ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր, ▪ դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)` առավելագույնը գումարային 40 միավոր,

▪ ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

Ուսումնառության արդյունքների գնահատման 100-միավորանոց սանդղակ

Գնահատականը ըստ 5 բալանոց համակարգի	Գնահատականը ըստ 100 բալանոց համակարգի	Գնահատականը ըստ ECTS համակարգի
«Գերազանց» (5)	96-100	A+
«Գերազանց» (5)	91-95	A
«Գերազանց» (5)	86-90	A-
«Լավ» (4)	81-85	B+
«Լավ» (4)	76-80	B
«Լավ» (4)	71-75	B-
«Բավարար» (3)	67-70	C+
«Բավարար» (3)	62-66	C
«Բավարար» (3)	58-61	C-
«Անբավարար»	0-57	D
«Ստուգված»	58-100	S
«Չստուգված»	0-57	U

Գրականություն

Պարտադիր - 1. Հ. Երանոսյան, Ա. Թատինյան, Զ. Հարությունյան 1976
 2. Հ. Ս. Երանոսյան 1972
Լրացուցիչ- ՈԻԻԱ-ի վերաբերյալ ուսումնամեթոդական ձեռնարկ Տիգրիկյան կուլտուրայի ուսուցիչների 5-օրյա վերապատրաստումների ծրագիր և նյութեր: ՀՀ ԿԳ նախարարություն, Երևան, 2008
 Հանրագիտարաններ, մասնագիտական բառարաններ՝ Նյութեր ինտերնետից